

Veronika Honkasalo vas

Kirjallinen kysymys Irakin tilanteesta

Eduskunnan puhemiehelle

Irakissa on koko lokakuun ajan nähty jatkuvia ja laajoja mielenosoituksia. Mielenosoitukset lähtivät liikkeelle Bagdadissa ja kaupungeissa maan eteläosassa. Erityisesti Irakin nuori sukupolvi on ollut kaduilla vaatimassa korruption kitkemistä sekä työllisyyden ja peruspalveluiden parantamista.

Irakissa monet yhteiskunnalliset ongelmat kasautuvat juuri nuorille, joiden osuus maan väestöstä on poikkeuksellisen suuri. Irakin suurista öljyvaroista huolimatta yli viidesosa väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella, nuorisotyöttömyys on korkeaa ja peruspalveluista, kuten juomakelpoisesta vedestä ja sähköstä, on kova pula. Irak lukeutuukin maailman eniten korruptoituneisiin valtioihin. Kansainvälisen kansalaisjärjestön Transparency Internationalin ylläpitämä korruptioindeksi asettaa Irakin jaetulle 168. sijalle yhdessä Venezuelan kanssa.

Mielenosoitusten taustalla vaikuttaa myös tyytymättömyys Irakin poliittiseen järjestelmään, joka maahan asetettiin Yhdysvaltojen johtaman liittouman hyökkäyksen jälkeen vuonna 2003. Mielenosoittajat haluavat uudistaa poliittista prosessia, jossa uskonnollisen ja etnisen identiteetin merkitys on korostunut. Myös ulkovaltojen, erityisesti Iranin, vaikutusvallan kaventamista maassa on vaadittu.

Viimeisin mielenosoitusten aalto alkoi lokakuun 1. päivänä. Irakin viranomaiset ovat vastanneet mielenosoituksiin erittäin väkivaltaisesti. Voimatoimilla on pyritty tukahduttamaan mielenosoitukset. YK ja kansainväliset ihmisoikeusjärjestöt, kuten Amnesty International ja Human Rights Watch, ovat kritisoineet Irakin hallituksen kovia otteita mielenosoittajia vastaan. Amnestyn tuoreimman selvityksen mukaan turvallisuusjoukot ovat tarkoituksella tähdänneet mielenosoittajia pään alueelle ja käytössä on ollut sotatoimiin tarkoitettuja heittämiä ja kyynelkaasua. Mielenosoituksissa on raportoitu kuolleen yli 250 ihmistä, joista suuri osa on kuollut rintaan tai päähän kohdistetuista luodeista.

Suomi on vuodesta 2015 osallistunut Isisin vastaisen koalition Operation Inherent Resolve (OIR)-operaatioon. Suomen osallistuminen on keskittynyt Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön. Suomi jatkaa toimintaansa OIR-operaatiossa ainakin vuoden 2020 loppuun. Valtioneuvoston Suomen osallistumisen jatkamista koskevassa selonteossa (VNS 1/2019 vp) todetaan, että Irakin "Yhteiskunnallinen kehitys ja tulevaisuuden näkymien parantuminen luovat edellytyksiä sille, ettei Isisin toiminnalle synny uudelleen juurtumismahdollisuuksia." Ulkoasiainvaliokunnan selontekoa koskevassa mietinnössä (UaVM 4/2019 vp) arvioidaan niin ikään, että "yhteiskunnallinen kehitys, peruspalveluiden tuottaminen, alueellisen epätasa-arvon vähentäminen ja

Kirjallinen kysymys KK 297/2019 vp

tulevaisuuden näkymien parantuminen ovat avainasemassa työssä, jossa pyritään estämään Isisin toiminnan juurtumismahdollisuudet Irakiin uudelleen ja vakauttamaan maata pitkäjänteisesti."

Tässä tilanteessa onkin erittäin tärkeää, että vaaditaan Irakin hallitukselta puuttumista maassa vallitseviin rakenteellisiin ja vakaviin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Poliittisilla reformeilla on pyrittävä ehkäisemään tilanteen militarisoituminen ja eskaloituminen. On selvää, että sortotoimista seuraava väkivallan kierre, Irakin rakenteelliset ongelmat, kuten sektariaaninen vallanjako ja korruptio, sekä hallituksen kyvyttömyys tuottaa ihmisille työpaikkoja ja peruspalveluita, toimivat kasvualustana Isisille.

Kysyin lokakuun 10. päivänä täysistunnossa ulkoministeri Pekka Haavistolta, mitä Suomi tekee Irakin demokratiakehityksen eteen nyt, kun Bagdadiin pian avataan jälleen Suomen suurlähetystö. Haavisto vastasi, että Suomi on tuominnut mielenosoittajiin kohdistuvan väkivallan ja toivoo, että nuorella sukupolvella olisi edellytyksiä parempaan elämään. Tämän jälkeen mielenosoittajia kohtaan käytetty väkivalta on muuttunut entisestä raaemmaksi. Kuluneella viikolla on tapettu ainakin 13 mielenosoittajaa. Ei voi olla niin, että EU ja länsimaat seuraavat vierestä demokraattisten toimien tukahduttamista ja väkivallan yltymistä. Suomella on asiassa erityinen vastuu EU:n puheenjohtajamaana.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten Suomi aikoo EU:n puheenjohtajamaana toimia sen eteen, että Irakin viranomaiset kunnioittavat mielenosoittajien ihmisoikeuksia ja kokoontumisvapautta,

aikooko Suomi edistää sitä, että Irakin turvallisuusjoukkojen toiminnasta mielenosoitusten aikana tehdään puolueeton ja läpinäkyvä tutkinta ja että rikoksiin syyllistyneet asetetaan vastuuseen,

miten hallitus aikoo tukea Irakin kansalaisten oikeutettuja vaatimuksia korruption kitkemiseksi ja julkisten palvelujen parantamiseksi ja

miten Suomi aikoo tukea Irakin demokratiakehitystä?

Helsingissä 7.11.2019

Veronika Honkasalo vas